

VIGSEL

- Alminnelige bestemmelser
Ordning for vigsel 2003
- Alminnelige bestemmelser
Ordning for vigsel 2017
- Bispemøtets veileder til ny
vigselsliturgi

Alminnelige bestemmelser Ordning for vigsel 2003

Fastsatt av Kirkemøtet 21. november 2003 med hjemmel i kronprinsregentens resolusjon av 26. oktober 1990, jf. Grunnloven § 16.

1. Ekteskap inngås ved at kvinne og mann -offentlig, i vitners nærvær og for godkjent (borgerlig eller kirkelig) myndighet avgir løfte til hverandre om at de vil leve sammen i ekteskap, og dette erklæres å ha offentlig gyldighet.
 2. Ekteskapsinngåelse etter kirkens ordning har både en juridisk og en kirkelig side. Den handling som er ekteskapsstiftende etter samfunnets lovgivning, foretas for Guds ansikt, og er derfor en kirkelig handling av gudstjenstlig karakter. Enkeltelementer ved handlingen, som musikk, opplesning og andre innslag må utformes i samsvar med dette.
 3. Handlingen finner sted i kirken eller et -annet gudstjenestested som etter biskopens avgjørelse kan brukes til vigsel.
 4. Før handlingen har den som skal forrette – unntaksvis en annen på dennes vegne – en samtale med brudeparet.
 5. Salmer og sanger må på forhånd godkjennes av forrettende prest og det musikalske stoff av kantor/organist.
 6. Vigsel kan bekjentgjøres på forhånd gjennom kunngjøringene i en gudstjeneste, og brudeparet kan nevnes i for-bønnen.
 7. Hvis en vil feire bryllupsmesse, kan en følge ordningen Vigsel til og med siste salme. Denne blir da salme før nattverden, etterfulgt av en av nattverdbønnene i Gudstjenesteboken. Alternativt kan en følge Ordning for hovedgudstjeneste. Vigselsordningens Inngangsord erstatter da hovedgudstjenestens Inngangsord, og vigselsordningens ledd 4 Skriftlesning erstatter lesningene i hovedgudstjenesten. En av lesningene skal være en evangelielesning. Leddene Ekteskapsinngåelse og Overrekkelse av ringer kommer på kunngjøringenes plass, og vigselsordningens ledd 9 Forbønn erstatter hovedgudstjenestens forbønnsdel.
- En kunngjør i Inngangsordene at det skal feires bryllupsmesse, for eksempel slik:
- L Kjære (*navnet nevnes*) og (*navnet nevnes*). Dere er kommet hit til (*kirken nevnes*) for å inngå ekteskap. Vi er samlet her for å glede oss med dere. Vi skal høre deres løfter til hverandre og be om Guds velsignelse over dere og over hjemmet deres. Dere har også bedt om å få del i Herrens nattverd når dere nå begynner livet sammen som ektefolk. Vi vil derfor feire denne handlingen som en bryllupsmesse, slik at det er mulig for dem som ønsker det, å gå sammen med dere til nattverd på denne dagen.
8. Ektepar som har inngått ekteskap for borgerlig myndighet, kan siden anmode om kirkens forbønn. Se ordningen *Forbønn for borgerlig inngått ekteskap*.
 9. Det kan ringes i ca. 5 minutter før og etter vigsels handlingen.
 10. Liturgen bærer stola i hvitt.

Alminnelige bestemmelser Ordning for vigsel 2017

Fastsatt av Kirkemøtet 30. januar 2017.

- 1.** Ekteskap inngås ved at to personer offentlig, i vitners nærvær og for godkjent (borgerlig eller kirkelig) myndighet avgir løfte til hverandre om at de vil leve sammen i ekteskap, og dette erklæres å ha offentlig gyldighet.
- 2.** Ekteskapsinngåelse etter kirkens ordning har både en juridisk og en kirkelig side. Den handling som er ekteskapsstiftende etter samfunnets lovgivning, foretas for Guds ansikt, og er derfor en kirkelig handling av gudstjenestlig karakter. Enkeltelementer ved handlingen, som musikk, opplesning og andre innslag må utformes i samsvar med dette.
- 3.** Handlingen finner sted i kirken eller et annet gudstjenestested som etter biskopens avgjørelse kan brukes til vigsel.
- 4.** Før handlingen har den som skal forrette – unntaksvis en annen på dennes vegne – en samtale med paret som skal vies.
- 5.** Salmer og sanger må på forhånd godkjennes av forrettende prest og det musikalske stoff av kantor/organist.
- 6.** Vigsel kan bekjentgjøres på forhånd gjennom kunngjøringene i en gudstjeneste, og paret kan nevnes i forbønnen.
- 7.** Hvis en vil feire bryllupsmesse, kan en følge ordningen Vigsel til og med siste salme. Denne blir da salme før nattverden, etterfulgt av en av nattverdbønnene i Gudstjenesteboken. Alternativt kan en følge Ordning for hovedgudstjeneste. Vigseldordningens Inngangsort erstatter da hovedgudstjenestens Inngangsort, og vigseldordningens punkt 4 Skriftlesning erstatter lesningene i hovedgudstjenesten. En av lesningene skal være en evangelielesning. Leddene Ekteskapsinngåelse og Overrekkelse av ringer kommer på kunngjøringenes plass, og vigseldordningens ledd 9 Forbønn erstatter hovedgudstjenestens forbønnsdel.
En kunngjør i Inngangsortene at det skal feires bryllupsmesse, for eksempel slik:

L Kjære (*navnet nevnes*) og (*navnet nevnes*). Dere er kommet hit til (*kirken nevnes*) for å inngå ekteskap. Vi er samlet her for å glede oss med dere. Vi skal høre deres løfter til hverandre og be om Guds velsignelse over dere og over hjemmet deres. Dere har også bedt om å få del i Herrens nattverd når dere nå begynner livet sammen som ektefolk. Vi vil derfor feire denne handlingen som en bryllupsmesse, slik at det er mulig for dem som ønsker det, å gå sammen med dere til nattverd på denne dagen.
- 8.** Ektepar som har inngått ekteskap for borgerlig myndighet, kan siden anmode om kirkens forbønn. Se ordningen Forbønn for borgerlig inngått ekteskap.
- 9.** Det kan ringes i ca. 5 minutter før og etter vigselhåndlingen.
- 10.** Liturgen bærer stola i hvitt.

Veileder til ny vigselsturgi

Fastsatt av Bispemøtet februar 2017.

Bakgrunn

Kirkemøtet 2017 har fastsatt en ny liturgi for vigsel som gir likekjønnede par adgang til kirkelig ekteskapsinngåelse. Den norske kirke har etter dette to liturgier for ekteskapsinngåelse. Vigsel 2003 er forbeholdt ulikekjønnede par, mens Vigsel 2017 kan benyttes av både like- og ulikekjønnede par.

Da Kirkemøtet 2016 gjorde vedtak om å sette i gang arbeidet med å utarbeide en ny vigselsturgi som kunne brukes av likekjønnede par, ble det samtidig understreket at prester skal ha frihet til å bruke eller ikke bruke den nye liturgien. Kirkemøtet mente at også andre kirkelig tilsatte bør ha samme frihet.

Bispemøtets preses varslet samtidig at Bispemøtet ville komme med en veiledning til hvordan den nye situasjonen knyttet til kirkelig ekteskapsinngåelse skal håndteres, med sikte på å komme i møte tilfeller hvor kirkelig personell ikke ønsker å medvirke ved inngåelse av ekteskap mellom likekjønnede. Det er også viktig at alle par som oppsøker kirken for vigsel møter en klar og ryddig ordning.

Veilederens formål

Denne veilederen er utarbeidet av Bispemøtet. Kirkerådet, KA, Presteforeningen og Fagforbundet teologene er konsultert under utarbeidelsen. Veilederen har ledere og medarbeidere i den lokale kirke som primær målgruppe, og har til formål å gi hjelp til en ryddig forvaltning av kirkelige vigslar.

Innføring av ny liturgi

Det er Kirkemøtet som har myndighet til å fastsette ny liturgi til bruk i alle sokn i Den norske kirke, jf kirkeloven § 24. Den nye liturgien er ikke et valgfritt alternativ som menighetsmøtet kan vedta at skal brukes eller ikke brukes, jf kirkeloven § 11, men en ordinær liturgi som innføres i alle sokn i og med Kirkemøtets vedtak. Se KM 6/17 pkt 5, jf KM 17/16 pkt 5.

Retten til kirkelig betjening

Når Kirkemøtet har fastsatt en liturgi for ekteskapsinngåelse, gjelder dette som en allmenn ordning i kirken. Kirkens medlemmer har derfor rett til å bli betjent etter denne ordningen, og kirken må organisere sine ressurser slik at dette også kan skje i praksis. Retten til betjening gjelder på alle steder hvor Den -norske kirke har virksomhet, dvs i alle sokn og i alle kirker.

Retten til ikke å medvirke

Kirkemøtet har vedtatt at «prester har frihet til å velge om de vil foreta vigsel av likekjønnede par eller forbønn for borgerlig inngått ekteskap mellom likekjønnede».

En vigslers rett til ikke å medvirke fremgår av ekteskapsloven § 13: «En kirkelig vigsler kan (...) nekte å foreta vigsel dersom (...) -brudefolkene er av samme kjønn.»

I praksis betyr dette at hvis presten ikke finner å kunne forrette vigsel eller forbønn for et likekjønnet par, så skal presten heller ikke pålegges en slik tjeneste.

Videre vil Bispemøtet legge til grunn at en prest også kan velge å ikke forrette en ekteskapsinngåelse mellom et ulikekjønnet par etter liturgien Vigsel 2017. Dette følger av den myndighet som er lagt til presten i Tjenesteordning for menighetsprester § 7.

Det er presten selv som har ansvar for å gjøre det klart for prosten at han eller hun ikke vil kunne forrette en bestemt vigsel. Prosten finner i slike tilfeller en annen prest til å forrette vigselen.

Soknepresten har fortsatt faglig ansvar for kirkebokføringen, jf tjenesteordning for menighetsprester § 13. Kirkebokføreren (normalt soknepresten) har ansvaret for at informasjon om kirkelige handlinger blir meldt videre til den som ivaretar det daglige ansvaret for medlemsregisteret i vedkommende sokn. Dette omfatter også et ansvar for å følge med på om en planlagt kirkelig handling av en eller annen grunn ikke skulle bli gjennomført eller bli avlyst i siste liten

Medvirkning av andre tilsatte

Kirkemøtet vedtok også at «andre kirkelig ansatte bør (...) ha en tilsvarende mulighet til ikke å medvirke ved den kirkelige handlingen». Ekteskapsloven gir ikke andre enn vigsler en lovhjemlet rett til ikke å medvirke. Kirkemøtets vedtak om andre ansatte må derfor forstås som et ønske om å ivareta tilsvarende hensyn for kirkelig tilsatte som kan tenkes å komme i en samvittighetssituasjon knyttet til utførelsen av arbeidet. Vedtaket retter seg dermed mot kirkelig arbeidsgiver med en forventning om å legge til rette for gode løsninger basert på dialog mellom arbeidsgiver og arbeidstaker. Ikke alle tenkelige situasjoner kan beskrives i en veileder, og det er viktig at det utvises smidighet og klokskap.

Med «medvirkning» vil Bispemøtet her forstå aktiv deltakelse i den liturgiske handling. Oppgaver av administrativ og tilretteleggende art, kan man ikke unndra seg. En menighetssekretær e.l. vil f.eks. ikke kunne unndra seg plikten til å ta imot og registrere et ønske om kirkelig vigsel. Ansatte vil heller ikke kunne unndra seg plikten til nødvendig for- og etterarbeid for at vigselen skal finne sted.

Valg av liturgi

Paret som ønsker kirkelig vigsel eller forbønn, har normalt en samtale med presten om seremoniens innhold og oppbygning. Presten gjennomgår da bl.a. liturgien han/hun vil bruke.

Dersom paret ønsker en liturgi presten av samvittighetsgrunner ikke finner å kunne bruke, skal presten melde fra til prosten.

Ansvar for tilrettelegging

Ethvert par som ønsker kirkelig vigsel, skal møtes med den samme respekt som kirken alltid ønsker å vise mennesker. Organisatoriske utfordringer som måtte oppstå, skal derfor ikke være til belastning for paret.

Prosten leder prestedtjenesten i prostiet, og har ansvar for at alle som ønsker kirkelig vigsel, skal bli betjent. Dersom prosten selv ikke ønsker å forrette en vigsel for likekjønnede, har han eller hun likevel plikt til å organisere arbeidet i prostiet slik at likekjønnede kan bli viet. Dette innebærer også å finne en erstatning dersom tjenestegjørende prest ikke selv vil forrette. En prest kan ikke motsette seg at en annen prest gjør tjeneste i soknet, når dette er avtalt med prost eller biskop, jf tjenesteordning for menighetsprester § 12.

Øvrig personell i den lokale kirke ledes av daglig leder for kirkelig fellesråd (kirkeverge el. tilsvarende). Dersom en ansatt av samvittighetsgrunner ikke finner å kunne medvirke ved en vigsel for et likekjønnet par, må dette tematiseres i en dialog med arbeidsgiver. Den ansatte har ingen lovhjemlet rett til ikke å medvirke, slik vigsleren (presten) har, men på bakgrunn av Kirkemøtets vedtak forventes det at kirkevergen søker å finne en minnelig løsning innenfor de rammer som gjelder.

Menighetsprestens plikter følger av tjenesteordningen og arbeidsavtalen. Prost og kirkeverge utøver arbeidsgivers styringsrett. Bispemøtet anmoder prost og kirkeverge om å drøfte den aktuelle situasjonen i tjenestedistriktet.